Ч. 233 Второк 18 (30) жовтня 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Рада державна.

На суботішнім засіданю Палати послів предложило правительство проєкт закона о малих і льокальних зелізницях. На сім засіданю явили ся нововибрані посли о. Шайхер і др. Мілевский.

П. Міністер краєвої оборони відповідав на кілька інтерпеляций в справах войскових. Пос. Крумбгольцови на его інтерпеляцию в справі змушуваня однорічних охотників до уживаня німецкої бесіди сказав Міністер: Правдою єсть, що команданти відділу однорічних охотників в Пільзні наказав деяким однорічникам уживати в службі німецкої мови, але лиш длятого, що они не уміли по німецки говорити, а того вимагала і сама служба і товариські їх відносини. Ті однорічники тому не противились, уживали охотно німецкої мови і вивчились єї, а родичі їх опісля навіть дякували командантови. Навіть ті самі однорічники, коли почули, що в їх справі поставлено інтерпеляцию, висказали своє обурене.

По відповідях мін. Велзерсгаймба на ще кілька інтерпеляций поменшої ваги відповідав п. Міністер справ внутрішних марк. Бакегем на інтерпеляциї в справі розрухів в Капо д'Істрия і Пірано з причини вивішеня там написий в двох мовах на будинках судових. По засіданю зібрала ся товпа людий, зложена може із 150 осіб на головній площи перед будинком громадским і зробила членам виділу ради громадскої овацию, запаливши бенґальскі огні. Відтак пустились демонстранти головними улицями міста і демонстрували окликами перед домами проводирів партий. Викрикувано: „Най жиє італїяньске Капо д'Істрия!“ „Най жиє італїяньска Істрия!“ а до того ще й заспівали італїяньскі пісні національні. Відтак рушила товпа демонстрантів перед помешканя словеньских сьвященників Леґовича і Главини і тут підняла оклик „Проч з Хорватами і Словенцями!“ Демонстранти били ногами в двері і почали ломачем кидати у вікна. О чверть на 9 год. демонстрация закінчила ся. Ухвалу виділу ради громадскої з протестом застановив тамошний управитель староства.

Що-до розрухів в Пірано то річ мала ся так: В неділю дня 14 с. м. перед будинком громадским громада людий розмавляла о малої вивісити ся написи в двох мовах на будинку суду повітового в Пірано. На то надійшов крилошанин о. Виделї, а люди стали его просити, щоби він повів їх до бурмістра і зажадав від него близшого поясненя. Віделї пішов і попросив бурмістра, щоби той скликав засіданє ради громадскої для обговореня сеї справи. Бурмістр скликав ще того самого для надзвичайне засіданє не повідомивши о тім староства.

Засіданє відбуло ся в присутности всіх 30 радних і прислухуючих може яких 300 людий. Ухвалено заложити протест. По засіданю витано радних окликами „Най жиє Істрия!“ Най жиє Пірано!“ а громадка може яких 30 людий пішла улицями висьпівуючи народні пісні. Управитель староства застановив ухвалу ради громадскої.

Дня 18 с. м. наказав судия повітовий в Пірано внаслідок розпорядженя висшого суду краєвого здоймити таблицю з одною, італїяньскою написию, щоби на ній умістити другу, словеньску. Коли возьний хотів здоймити таблицю, почала товпа людий числом може 150, кричати, щоби не здоймати, а відтак ще посипалось на возьного камінє. Коли староста в Капо д'Істрия довідав ся о тім, вислав до Пірано урядника. Той зажадав тогди від бурмістра, щоби він завів в місті потрібні міри осторожности для удержаня порядку, а коли бурмістр заявив устно, що того не зробить, зажадав урядник письменного такого заявленя. Бурмістр порадившись з радою громадскою дав урядникови таке заявлене. Тогди урядник староства сам зарядив, що було потреба для удержаня порядку, а з наказу намістництва в Триєсті сказано бурмістрови в Пірано, що его опір єсть недозволений.

В ночи з дня 21 на 22 с. м. повторились непокої на великі розміри. Вечером около 7 год. зібрало ся на головній площи около 1500 людий і викрикували: „Най жиє Цїсар! Най жиє Австрия! Най жиє італїяньска Істрия! Проч з таблицею! Проч зі Славянами!“ Около 8 год. станула товпа перед судом повітовим і почала кидати камінєм. О 9 год. пішли демонстранти перед помешканя крилошан Фонди і Мараспіна і наробили там великої шкоди. О 1 год. ночи вернули підпиті демонстранти знову перед суд повітовий і вибили там камінєм 74 шиб. Жандармерия, котра до того часу поступала оглядно, виступила против демонстрантів з баґнетами і загрозила, що буде стріляти. То помогло і люди почали поволи розходити ся.

На вість о сих подіях вислало намістництво з Триєсту компанію войска і приділеного до намістництва старосту Гохеґґера. Войско станулo на головній площи серед загального спокою. Коли відтак з бічних улиць усунено демонстрантів, сказав Гохеґґер бурмістрови, що він повинен постарати ся о то, щоби в місті

---

75)

Матій Сандорф.

(Повість Юлія Верна).

(Дальше).

Тепер вже всім стало ясно, що треба робити. Паню Баторову, котра не ставила зовсім ніякого опору, посадили на віз, а єї син, Борик і Мария сїли собі коло неї. Підчас коли віз пустив ся дорогою до Ля Ґулетти, пішли доктор і Люїджі туди пішки понад беріг.

В годину пізнійше сїли на корабель. Зараз підтягнено якор і скоро „Феррато“ обплив пригірок Бон, показало ся сьвітло ліхтарень морских на Пантелярії. На другий день рано, таки ще досьвіта, станув корабель в антекіртскім порті.

Паню Баторову вивели на остров та привели єї до Артенака, де їй в ратуши визначено одну комнату, а Мария таки перенесла ся сюди із своєї малої хати, щоби бути близше пані Баторової.

Отто-ж то була знов мука для Петра Баторого! Єго мати зійшла з розуму, єго мати збожеволїла серед обставин, котрі, видко, позістануть невиясненi! Коли-б можна було знати причину, то може було би можна підобрати якийсь лік на то. Коли-ж бо ніхто не знав нічого, не міг нічого знати.

— А таки треба єї вилїчити!... Таки конче треба!... — говорив доктор сам до себе, котрий підняв ся був єї лїчити.

Була то трудна задача, бо пані Баторова все була як би непритомна і не знала, що робить, анї не пригадувала собі зовсім минувшости.

А хиба-ж то не була добра нагода ужити сили піддавання гадок, котру доктор мав в так великій мірі та котрої докази дав вже тілько разів. Хиба-ж не можна було при помочи маґнетичного впливу розбудити в ній память і піддержувати єї доти, доки би она аж зовсім не подужала?

Петро Баторий благав доктора, щоби пробовав всїлякими способами вилїчити его матїр.

— Коли-ж бо годі — говорив єму доктор — бо то не удасть ся. Божевільні найтруднійше піддають ся перенощеню волї. Щоби можна того впливу ужити, то твоя мати, Петре, мусїла би мати особисту волю, котрій би я міг піддати свою. Кажу тобі ще раз, що я не міг би зробити на ню тепер ніякого впливу!

— Таки ні!... Я не можу того зрозуміти, що ви кажете — відповів Петро, котрий не хотів вдоволити ся словами доктора. — Я таки тої гадки, що моя мати пізнасть знову колись свого сина.... того, котрого уважає доси за померлого!...

— Ну, так.... котрого уважає за померлого! — відповів доктор. — Може й бути.... коли буде знати, що ти жиєш... або коли-б єї привести до твоєї могили, а ти би їй нараз показав ся!

Доктор імив ся сеї гадки. Длячого би таке моральне зворушенє не могло зробити якогось впливу на духа пані Баторової, коли-б оно відбуло ся при сприяючих обставинах.

— Зроблю пробу — відозвав ся доктор.

Коли він Петрови розповів, яким способом хоче зробити пробу, та що має надію вилїчити тим способом его матїр, Петро его за то аж обняв за шию.

Від того часу взяли ся они оба лагодити цїлу ту сценерию, котра мала бути помічна для проби. Розходило ся не о малу річ, лиш о то, щоби на паню Баторову зробити таке враженє, аби їй пригадало ся все то, що при теперішнім єї станї вийшло їй з памяти і щоби серед таких обставин дух єї в ній знову ожив.

Доктор взяв собі до помочи ще й Борика та Поента Пескадого і всї разом зробили з як найбільшою точностию цїле дубровницке кладовище та й памятник на могилї Баторової родини.

На кладовищи острова, на милю від Артенака, станула незадовго під купкою зелених дерев мала капличка, майже зовсім подібна до

був спокій. На то сказав бурмістр, що есть лиш один спосіб, а то, щоби вивісити давну таблицю. Він спитав ще старосту, чи може то обіцяти людем, але Гохеґґер на то не згодив ся. Тоги вийшов бурмістр сам на балькон в уряді громадскім і обіцяв демонстрантам, що буде вивішена таблиця з одною написию, але анї словом не згадав о тім, що староста уповажнив его то заявити. Демонстранти приняли ту вість з великим вдоволенем, музика заграла, місто ілюміновано і настав спокій.

Того самого вечера здоймлено орла з одної трафіки і повішено на будинку судовім замість здоймленого звідтам. Коли на другий день староста Гохеґґер пішов до суду повітового, сказав там ему судия, що він хоче здоймити того орла з трафіки а вивісити инший, старий, що лежить в маґазинї, щоби місце на будинку не було порожне. Тогди вивішено той старий орел з італїяньскою написею, причім присутна публика плескала в долонї.

З наведеного видко, що бурмістр в Пірано не був покликаний до того, щоби заявляти то, що він заявив; що староста Гохеґґер не уповажнив его давати публицї приреченє. Правительство не хотїло нїяк обидити італїяньске населенє на побережу тим, що наказало вивісити орла з двома написами; але правительство строго осуджує того рода розрухи і рішило ся повагу держави боронити.

По залагодженю ще кількох поменших справ приступлено до порядку дневного і велася дальша дебата над законом карним. — Слїдуюче засїданє назначено на нинї.

† Др. Омелян Огоновский,

професор лїтератури рускої в Унїверситетї львівскім, голова товариства „Просьвіта", член всїх руских товариств у Львові, член-кореспондент краківскої Академії наук — помер вчера дня 28. жовтня в полуднє.

Велику страту приніс нам вчерашний день. Несподївано помер чоловік, котрий більшу частину свого віку працював невсипучо для свого народу, бо любив его щиро. Безнастанна праця заповняла его тихе житє і серед тої працї помер, оставляючи по собі загальний жаль. Не стало вченого мужа, котрого поважав сьвіт научний, не стало професора, коло котрого горнула ся радо молодїж, не стало совістного голови „Просьвіти", під котрого сьвітлим проводом се товариство так широко розвинуло ся.

Вістка ся розійшла ся вчера дуже скоро помiж громадою львівскою і вразила всїх незвичайно. Нинї розійде ся она також по краю і певно засмутить кождого, що знав пок. Омеляна Огоновского або лично, або з его чисeленних праць.

Ом. Огоновский родив ся 8 серпня 1833 року в Григорові в Стрийщинї, отже тепер мав уже 62-ий рік житя. Батько его був сьвященником. Школи нормальні (нїмецкі) і 6 кляс ґімназияльних кінчив в Бережанах, а сему і осьму клясу в ґімназиї академичній у Львові, де в р. 1853 зложив іспит зрілости. Теольоґію скінчив в р. 1857, а в маю 1858 р. став учителем мови рускої в академичній ґімназиї у Львові. Бувши на теольоґії, слухав викладів проф. Якова Головацкого про мову руску і лїтературу. В цьвітни 1859 р. поставлено его заступцем катихита в нїмецкій ґімназиї у Львові, а в цьвітни 1860 р. зложив іспит на катихита ґімназияльного. Тогди то слухав він викладів з клясичної фільольоґії і з польского язика. На тій підставі став суплєнтом рускої мови і клясичної фільольоґії в акад. ґімназиї у Львові. В роцї 1865 став доктором фільософії, в р. 1868 професором ґімназияльним. В червни 1867 р. по уступленю проф. Якова Головацкого, поставлено его суплєнтом катедри рускої мови і лїтератури в Унїверситетї львівскім, а в р. 1870 іменовано его звичайним публичним професором сеї катедри. Отже Ом. Огоновский учив на Унїверситетї львівскім цїлих 27 лїт.

Свою карієру лїтературну почав уже в пятьдесятих роках стихами. Потім слїдували уже ріжні працї одна за другою. Згадаємо з них отсї важнїйші: 1. Драма „Федько Острожский". 2. Траґедия „Гальшка Острожска". 3. Істория лїтератури рускої, що друкувала ся від кількох лїт в „Зорі", а відтак вийшла в окремих книжках. Сего року писав др. Ом. Огоновский історию лїтератури наукову. 4. Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache. 5. Граматика руского язика для середних шкіл. Львів 1889. 6. Хрестоматия старорусскa. Текст з поясненями, додатком граматичним і словарцем. Львів 1881. 7. Слово о полку Ігоря. Текст з перекладом і поясненями. 8. Кобзар Т. Шевченка. Виданє наук. тов. ім. Шевченка. Вступ і пояснення написав др. Ом. Огоновский. 9. Книжочки для народу про Шевченка, Шашкевича і инші. Кромі того прилагодив кілька учебників для шкіл, написав богато розправ научних по руски, по польски і по нїмецки і богато всїляких критик лїтературних.

Всї працї покійника оброблені незвичайно совістно. Кромі научної дїяльности, занимав ся Ом. Огоновский дуже товариством „Просьвіта", котрого головою був від 31 мая 1877 р. Нїяка справа не обійшла ся без его пильної і совістної участи, а розважний его провід, щирі заходи і безнастанна праця около розвою товариства зробили „Просьвіту" найповажнїйшим і найбільше заслуженим товариством на Руси.

У сьвіжу могилу щирого Русина, що був окрасою нечисленної рускої громади львівскої, кидаємо і ми грудку землї з сердечним жалем за покійником і кличемо до всїх: Беріть собі взорець з покійного Омеляна Огоновского і працюйте так щиро для свого народу, як він цїле житє працював!

Перегляд полїтичний.

Предложений в суботу закон о пільгах для зелїзниць льокальних і третостепенних зелїзниць має війти в житє з днем 1 січня 1895 р.

В комісиї адмiнiстрацийнiй викликав єї предсїдатель кн. Кароль Шварценберґ малу, але характеристичну кризу. Він визначив на референта для справи закона о приналежности Молодочеха Шварца. Більшість комісиї була того погляду, що так важної справи не можна віддавати опозицийному послови а крім того пригадала князеви, що референта не можна іменувати, бо его повинна вибирати комісия. Кн. Шварценберґ угнївав ся і виїхав. Чеські ґазети доносять отже, що сей факт готов наробити не малого заколоту в клюбі Гогенварта і розбити коалїцію.

З Петербурга наспіла вість, після котрої мав Сахарин сказати, що цар на стілько подужав, що буде міг нинї взяти участь у весїлю свого сина і поблагословити молоду пару. Бажа-

---

каплички в Дубровнику. Треба ще було так все упорядкувати, щоби подібність обох памятників ще більше впадала в очи. В мурі запущено чорну марморову таблицю, на котрій було виписане імя „Стефан Баторий" і рік 1867.

День 13 падолиста здавав ся бути догідний для зроблення проби, чи не можна би поволи привести паню Баторову знову до памяти і здорового розуму.

Около семої години взяли Мария і Борик вдовицю попід руки, вийшли з нею з ратуша та повели єї почерез поля на кладовище. Там станула панї Баторова перед ступенями від каплицї, тиха і нїма, як звичайно, хоч лямпа, що осьвічала середину каплицї, давала можність відчитати імя Стефана Баторого на чорній, марморовій таблицї. Лиш коли Мария і дїдусь приклякнули на ступени, засьвітились і у неї очи, але відтак знову станули стовпом.

В годину пізнїйше вертала панї Баторова домів а з нею і всї ті, що при сїй першій пробі близше або подальше були пішли за нею.

На другий день і в слїдуючих відбували ся проби знову, але так само без успіху. Петро був при всїх і вже брала ся его розпука, що то не доводить до нїчого, хоч доктор казав ему, що треба все лишити часови, бо час найлїпший лїкар. А відтак і не хотїв би він зробити послїдного кроку, доки би панї Баторова не була на стілько приготовлена, щоби могла все видержати.

А всеж-таки не було сумнїву, що в пани Баторовій за кождим разом, коли була на кладовищи, наставала якась зміна. Одного вечера, коли Борик і Мария приклякнули були перед капличкою, приступила панї Баторова, що прилишилась була трохи по заду, поклала руку на зелїзний замок, споглядала через хвильку на позадну стїну, осьвічену лямпою, а відтак відступила ся нагло.

Мария, що приступила близенько до неї, почула, як она кілька разів вимовила якесь імя.

Було то перший раз від довшого часу, що уста панї Баторової зложили ся до мови.

Але яке-ж було здивованє всїх, котрі почули, що она говорить! То імя, яке она вимовила, не було іменем єї сина, Петра, лиш імя — Сари!

Хто-ж годен то поняти, що відозвало ся в души Петра Баторого, хто годен то описати, що дїяло ся в серци доктора Антекірта, коли она так несподївано вимовила імя Сари Торонталївної? Доктор не сказав на то нїчого, не дав пізнати по собі того, що він відчув.

Другого вечера повторено ту саму пробу. Сим разом приклякнула й сама панї Баторова на порозї каплички, як коли-б повела єї туди якась невидима рука. Схилила голову, зітхнула глубоко, а з очий покотились їй сльози. Але сим разом не вимовила нїякого імени; видко, що імя Сари вийшло вже їй було з памяти.

Коли панї Баторова вернула опісля до ратуша, дістала якогось такого нервозного нападу, якого ще доси нїколи не мала. Як-раз дотеперішний спокій був характеристичний для єї душевного стану; замість него настало тепер якесь роздразненє. В єї мозку проявила ся очевидно якась іскра житя, котра могла додати надії.

В ночи по сїм вечері спала она неспокійно і часто кидала собою; вимовила навіть кілька слів, котрих Мария не могла собі спамятати; видко, що їй щось снило ся. А коли їй вже снило ся, то й розум почав вертати; иншими словами, она би подумала, скоро би й на яві осталась та сама дїяльність єї ума.

Доктор рішив ся для того зробити на другий день нову пробу в той спосіб, щоби пани Баторовій поставити перед очи ще більше трогаючу сцену.

Через цїлий день 18 падолиста була панї Баторова незвичайно роздразнена. Марию то дуже дивувало, а Петро котрий майже не відступав своєї матери, перечував, що все щасливо закінчить ся.

По дуже горячім дни, як звичайно в тих сторонах, де Антекірта, настала темна і тиха ніч, без вітру.

Панї Баторова, в супроводї Марії і Борика, вийшла з ратуша около пів до девятої години. Доктор ішов за ними здалека з Люіджім і Поєнтом Пескаде.

Цїла кольонїя ждала зі страхом того, що тепер могло настати. Кілька смолоскипів, запалених під розлогими деревами, кидали неодностайне сьвітло доокола каплички. Здалека було чути, як в артенацкій церкві дзвонили дзвони в правильних перервах, як коли-б відбував ся якийсь похорон.

Поволи посував ся похоронний похід наперед; лиш одного Петра Баторого там не було. Він остав ся був, щоби виступити аж під конець сеї найсильнїйшої проби.

Було вже около девятої години, коли панї Баторова прийшла на кладовище. Тут вирвала ся она нараз від Марії Феррато і пустилась до малої каплички.

Під впливом сего нового чувства, котре єї, як видко було, зовсім опанувало, позволено їй робити, що хотїла.

Серед глубокої тишини, перериваної лиш від часу до часу звуком дзвонів, опинила ся панї Баторова перед капличкою і станула як би остовпіла. Відтак клякнула на найвисшім

нем царя було, щоби весілє відбуло ся нинї яко в роковини катастрофи під Борками. Після всякої імовірности цар виїде небавом на Корфу.

У відозві партиї народного права, яку розіслано многим високо поставленим і впливовим особам в Росиї, сказано між иншим: „Часть росийскої суспільности не видить иншого виходу, як лиш зміну автократиї на устрій свобідної репрезентациї і длятого домагає ся: 1) загального права голосованя; 2) свободи віри; 3) независимости судейскої; 4) свободи праси; 5) свободи зборів і товариств; 6) особистої ненарушимости. Всїм народам Росиї повинна бути признана свобода национальна. Партия має надію, що ся відозва промовить до серця всїх тих, що не стратили чувства людскости.

Японцї можуть повеличати ся новою побідою. Японьска армія перейшла ріку Ялу, на граници межи Хіною і Кореєю і приступила до цитаделї Куїрен, котрої боронило 20.000 хіньского войска. По завзятій борбі, в котрій Хінцї боронили ся дуже хоробро, взяли Японцї цитаделї а в їх руки дістало ся 30 пушок, богато амунициї і 300 наметів. Войско хіньске в силї 16.000 утекло в напрямі як до Антунґ при устю ріки Ялу. З Чемульпо доносять, що Японцї в силї 20.000 людий виступили на беріг коло Порт Артур і задумують взяти тут великий хіньский арсенал.

Новинки.

Львів дня 29 жовтня.

— **Похорон пок. Омеляна Огоновского,** професора унїверситету, відбуде ся завтра ві второк о год. 10 рано з дому при улици Підвалє ч. 9 на кладовище Личаківске. Заупокійне богослужене відбуде ся дня 31 с. м. в Успеньскій церкві о год. 9 рано.

— **Зі Стрия.** Посьвячене дому для бурси відбуде ся в Стрию 1 листопада. По посьвяченю спільна перекуска в Рускім касинї — Се касино переносить ся дня 2 листопада до готелю „під чорним орлом“, там де Народна Торговля.

— **Дари.** П. Кароль Баєр, купець і обиватель львівский, дав 50 зр. на будову руского театру. — П. Олеся Озаркевичева, жена адвоката з Городка, даровала львівскому „Боянови“ цїлу свою збірку інструментів, яка була на Виставі в павільонї руских товариств.

— **Як собі люди радять?** Гаврило Скубиш, молодий ґазда в Липю коло Лютовиск, отвирає в своїй хатї сільску крамницю. В Липю може крамниця гарно розвивати ся, бо там фірма Айслєрів з Відня побудувала великий тартак, де працює значне число робітників, а місцеві люди заробляють при звоженю дерева і відставлюваню переробленого материялу до стациї в Устриках. Молодому будучому склепареви помагає порадою місцевий сьвященик о. Діонисий Гичко. Була бесїда, щоби заснувати читальню „Просьвіти“, а при нїй крамницю, та якось сей добрий намір не удав ся. Громадяни повідають: „Будемо видїти, як тобі поведе ся, то може пізнїйше пристанемо“. Наш чоловік все і всюди невірний Тома. За те тим більше треба подивляти молодого ґазду, що бере ся до такого дїла. Вже обезпечив ся в „Днїстрі“, вніс подане до ц. к. староства в Турцї о промислову карту і повідомив „Народну торговлю“ у Львові, що отвирає крамницю.

— **Забави.** Львівскі товариства: Руска Бесїда, Клюб Русинок і Боян, устроюють в комнатах Рускої Бесїди вечерницї з танцями в днях 11, 18 і 25 падолиста с. р. — Руска Бесїда в Перемишли устроює дня 3 падолиста вечерок з танцями у власних комнатах. — Члени міщаньскої читальнї в Коломиї устроюють в сали каси ощадности в недїлю 4-го падолиста аматорске представлене народної драми М. Л. Кропивницкого „Дай серцю волю, заведе в неволю“. Початок о 7-ій годинї вечером. Цїни місць: фотель 1 зр., крісло 70 кр. а в дальших рядах 40 кр., партер 30 кр., ґалєрия 15 кр.

— **Русини в Америцї.** В Америцї кольонії рускі мають услівя красного розвитку, коли-б тілько було кому щиро для люду трудити ся. Приміром того може послужити руска кольонїя в Шамокинї, котра має таких щирих діятелїв, як о. Констанкевич, др. Сіменович і купець Талпаш. Та, на жаль, таких людий по инших кольонїях американьских попадаєсь дуже мало, а більшість нїби-то руских сьвящеників з Угорщини замість помагати розвиткови кольонїй Русинів, радше перешкаджає. Нарід наш там в Америцї починає що-раз більше прозрівати й о просьвіту впоминати ся, — треба тілько інтелїґентних щирих людий до проводу народови, бо кількох таких, що там є, очевидно за мало. Велика шкода — пише один Русин з Америки до „Дїла“ — що сюда чомусь не хотять іти наші сьвященики з Галичини. Сам о. Констанкевич з Шамокина потребує конечно двох сьвящеників і відносив ся в тім дїлї до Львова. Недавно вже розписано конкурс на одного сьвященика до Монт-Кармель. Русини в старім краю не повинні легковажити американьскої Руси; повинні чей-же числити ся з фактом, що не одиницї, але десятки тисяч Русинів, не беручи на увагу того нового поколїня, котре вже тут сьвіт узріло — позістане на завсїгди в Америцї. Нарід наш тут сам приходить до пізнаня і маємо вже такі факти, що під напором народу і сьвященики угорскі починають з народом бодай в дечім числити ся і, змушені, беруть ся до деякої роботи. Але щоби угорскі сьвященики відповіли задачи провідників народу руского, о тім шкода й бесїди. Як єсть їх ту 23, так нї один не має рускої часописи, лише мадярскі і дома розмавляє по мадярски. І як же они можуть любити р у с к и й нарід і дбати про його розвій?

— **Глубоке верченє** на площи вистави понехали, докопавшись до 501 метрів. Сподївали ся, що у сподї буде вода; тимчасом знатоки сказали, що нема на то надії, і казали покинути роботу.

— **Також перешкода до слюбу.** Слуга Катарина С. мала вчера в одній церкві на жовківскім передмістю у Львові станути під вінець з челядником столярским, про котрого думала, що єї „страшно“ любить. Але склало ся, що пан молодий перед самим вінчанєм на прощанє стану молодечого запив ся разом з товаришами і став грозити, що не піде до слюбу, поки молода не дасть єму 20 зр. Молода не мала такої суми і молодята розійшли ся, мов не знались.

— **Огні.** В ночи на 10 с. м. в Коутківцях в тернопільскім повітї на обшарі двірскім згорів фільварок. Лише в части обезпечена шкода виносить до 10.000 зр. — Дня 17 с. м. в полудне на фільварку Россоха коло Іваня Пустого в борщівскім повітї згоріло пять будинків господарских, дві стирти збіжа і одна соломи. Обезпечена шкода виносить 6.202 зр. — Дня 10 с. м. в Синевідску вижнім згоріли з незнаної причини будинки Сеня Масного. Були обезпечені на 240 зр. Дня 18 с. м. мабуть у того самого Сеня Масного згоріла обезпечена стодола зі збіжем, вартости 465 зр. Причина огню і в тім припадку незнана, але суд певно вислїдить, звідки ті огні взяли ся.

Вистава в Парижи в роцї 1900. В Парижи приготовляють ся тепер до сьвітової вистави, котра має бути в роцї 1900, на самий конець 19-ого столїтя. Буде то вистава найбільша з всїх, які доси були. Все, до чого цивілїзация людска дійшла, все, що здобув людский розум, має бути показано на тій виставі. Буде то справдїшнє сьвято цивілїзациї. Зі всїх сторін сьвіта зголошують ся вже тепер виставцї, хоч до тої вистави ще 6 лїт. Комітет одержав доси з пятьсот плянів, як урядити виставу. Окрема секция розбирає ті пляни. Материялів зібрало ся уже тілько, що з них можна би зложити цїлу бібліотеку. В січни 1895 будуть ті пляни публично виставлені. Тодї комітет забере ся на добре до працї Можна сподївати ся, що ту виставу звидять мілїони людий з цїлої землї.

Телеґрами.

Петербург 29 жовтня. Після вчерашного, ранїшного білєтину цар спав добре, апетит має добрий, впрочім стан недуги не змінив ся. Проф. Ґрубе наточив з царя для проби трохи пухлини, щоби єї хемічно розібрати.

Льондон 29 жовтня. Льорд Росбері виголосив вчера в Брадфордї бесїду, в котрій зазначив, що правительство годить ся на задержанє палати панів, але теперішна палата панів єсть грізна і визиває до революциї. Правительство поставить для того на слїдуючій сесиї палати послів резолюцию, в котрій зазначить привилеї палати панів, заявляючи, що значінє палати послів в парляментї єсть більше. Резолюция буде містити в собі спільне жаданє правительства і палати послів ревізиї конституциї. Наколи-б палата панів на то не зважала, то правительство відкличе ся до народу.

София 29 жовтня. Президентом собрания вибраний кандидат правительственний Тодоров; першим віцепрезидентом унїоніст Янколов, другим віцепрезидентом цанковіст Данев.

— **У Львові** виходять ті лїтературні часописи і вістники: **Зоря,** ілюстроване письмо лїтературно-наукове, 72 аркушів друку на рік, коштує 6 зр. у Львові, ул. Академична ч. 8. — **Дзвінок,** ілюстроване письмо для науки і забави руских дітий і молодежи; 36 аркушів друку, 5 зр. у Львові ул. Чарнецкого ч. 26. — **Правда,** місячник полїтики, науки і письменьства, около 60 арк. друку, 5 зр. у Львові ул. Академічна ч. 8. — **Житє і Слово**, вістник лїтератури історий і фолькльору; 60 аркушів друку 5, зр. у Львові, ул. Глубока ч. 7.

Нові книжки! Кобзар Т. Шевченка, критичне видане в гарній оправі з пересилкою 5 зр. **Записки** тов. ім. Шевченка, 4 томи по 1 зр. — **В. Чайченка:** Твори прозаічні ч. І. 80 кр. ч. II 60 кр. ч. III. 80 кр.; Під хмарним небом, поезиї ч. І. 1 зр., З народного поля, поезиї ч. II. 60 кр. — **Сибір** О. Кенана ч. I. II. 1·20 зр. — **Пролісок**, збірник поезий Павла Граба ч. І. 20 кр.— **Словар** рос.-укр. ч. І. Уманця і Спілки, 2·50 зр.— Твори ч. І. Трохима **Зіньківского** 1 зр. — Лесї Українки і М. Стависького: Книга пісень **Гайного** 80 кр.; Л. Українка: **На крилах пісень,** поезиї 60 кр. — Ол. Колеси „про Юрия **Федьковича**“ 20 кр. — **Пани і люди,** повість Левенка 80 кр. Єго-ж **„Солдатский розрух“** 10 кр. Історичну бібліотеку і всї вичислені книжки можна купити в книгарни тов. ім. Шевченка у Львові, при ул. Академічній ч. 8.

За редакцию відповідає Адам Креховецкий.

ступени перед капличкою, схилила ся наперед і чути було, як стала плакати.

В тій хвили почали поволи отвирати ся желїзні дверцї від каплички. Убраний в біле одїяло вийшов Петро, як коли-б лише що встав з могили, і серед ясного сьвітла почав сходити ступенями в долину.

— Сину мій!... сину! — крикнула панї Баторова, витягнула руки і, зімлївши, упала як би не жива на землю.

То омлїнє не значило нїчого; бо память і мисленє мусїло у неї знову вернути. В нїй віджило знову чувство матери. Она пізнала знову свого сина.

Заходам доктора удало ся єї знову привести до сьвідомости, а коли она відтак, отворивши очи, стала розглядати ся і побачила свого сина, відозвала ся до него:

— Петре! Ти жиєш?... Петрусю, мій Петрусю!

— Жию, мамо... жию для вас, щоби вас любити!

— Та щоби і — єї — любити.

— Єї?

— Єї!... Сару!

— Сару Тороиталївну? — відозвав ся на то доктор.

— Нї! Сару Сандорфівну!

Панї Баторова виймила тогди зімнятий папір, на котрім були написані послїдні слова рукою умираючої панї Торонталевої, і подала єго докторови.

З отсих слїв показало ся, хто була Сара з роду і не було вже о тім нїякого сумнїву... Сара була одиначкою, котру хтось викрав із замку Артенак!... Сара була донькою ґр. Сандорфа.

(Конець четвертої части.)

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.